Kårkulla samkommun

2.3.2021

Vastaanottaja: Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Lausunto:

Kårkullan kuntayhtymä kiittää kutsusta Eduskunnan hallintovaliokunnan kuulemiseen.

Haluamme kiinnittää huomionne seuraavaan:

Nykyään Kårkullan kuntayhtymä on lakisäätäinen ja johtava sosiaali- ja hyvinvointipalvelujen tuottaja Suomen ruotsinkielisillä alueilla. Kårkullan kuntayhtymää ylläpitää kaikki Suomen 33 kaksikielistä kuntaa. Kårkullalla on Suomessa n. 100 toimipistettä ja n. 1000 työntekijää. Kuntayhtymä palvelee n. 1300 asiakasta ja sen väestöpohja on 250 000 asukasta. Kårkullan kyntayhtymä järjestää kehitysvammaisille ja muille vammaisille kokonaisvaltaisesti toimivia erityispalveluja kuten tutkimuksia, kuntoutusta, kriisipalvelua, osallistumista edistävää toimintaa ja pitkäaikaista asumispalvelua. Toiminta kokonaisuudessaan vaatii laajaa erityisosaamista ja moniammatillisia työryhmiä. Näitä ei pidä hajauttaa usealle hyvinvointialueelle.

Jos lakiehdotus toteutetaan ehdotetussa muodossa, tulevat kehitysvammaisten ja muiden vammaisten palvelut kärsimään. Kårkullan kuntayhtymän tällä hetkellä ylläpitämä toiminta jakautuisi 8 tulevalle hyvinvointialueelle, mikä johtaisi mahdottomaan yhtälöön mitä tulee mm. kielelliseen tasa-arvoon ja toiminnan taloudellisten edellytysten sekä laadun takaamiseen.

Yksittäisillä hyvinvointialueilla ruotsinkielisten vammaispalvelua tarvitsevien henkilöiden määrä olisi niin pieni, että tulisi olemaan hyvin vaikeaa ylläpitää välttämätöntä erityisosaamista ruotsin kielellä. Tällöin on olemassa suuri vaara, ettei yksittäisillä hyvinvointialueilla mikään taho pysty tarjoamaan sellaista ruotsinkielistä vammaispalvelua, joka täyttää lain vaatimukset ja asiakkaan tarpeet siten, että se:

- turvaa lain edellyttämän tasa-arvon perustuslain 6§:n mukaisesti
- turvaa kummankin kieliryhmän sivistykselliset ja yhteiskunnalliset tarpeet samanlaisten perusteiden mukaan perustuslain 17§:n mukaan, ja
- varmistaa jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut perustuslain 19§:n mukaan

Asiakkaille ja heidän omaisilleen on hyvin tärkeää, että palvelut tarjotaan heidän omalla kielellään kieli- ja kulttuuriympäristössä, jonka he tunnistavat omakseen. Turvalliset ja kustannustehokkaat korkealaatuiset palvelut taataan parhaiten organisaatiossa, jossa työkielenä on asiakkaan äidinkieli.

Vammaisten henkilöiden tarvitsemien palveluiden takaamiseksi on tärkeää pitkällä tähtäimellä päästä ratkaisuun järjestämisvastuusta. Silloin on mahdollista rakentaa tarvittava asiantuntijuus, henkilökuntaresurssit ja infrastruktuuri, joita tarvitaan toiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja parantamiseen.

On välttämätöntä selvästi säätää laissa ehdottomasta järjestämisvastuusta kaksikielisissä hyvinvointialueissa, jotta voidaan taata ruotsinkieliset vammaispalvelut sellaiselle väestöryhmälle, joka on verrattain pieni ja jonka luonne edellyttää, että he voivat käyttää ja saada palveluja omalla kielellään.

Ehdotus:

Toimintaa ei tule hajaannuttaa kuten lakiehdotuksessa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta, § 54 lukee. Jotta voidaan ylläpitää erityishuollon kriisi-, tutkimus- ja kuntoutustoimintaa sekä neuvonta-, ohjaus- ja asumispalveluita, tarvitaan vastuun keskittämistä, erityisosaamista omaavaa henkilökuntaa ja tarpeeksi suuri asiakaspohja.

On huolestuttavaa, että lakiehdotuksessa ei kiinnitetä huomiota kaikkein vaativimpiin sosiaali- ja terveyspalveluihin erityissairaanhoidon tavoin. Lakiehdotusta tulisi **korjata siten, että entiset kuntayhtymät, joilla on vastuu erityishuollosta, jatkossa saavat sote-maakuntaliittymän statuksen** ja joilla on vastuu kehitysvammaisten ja muiden vammaisten henkilöiden palveluista. Tämä takaa sosiaali- ja

terveydenhuoltouudistuksen keskeisen tavoitteen julkisten palvelujen laaja-alaisesta toteuttamisesta. Koska lakiehdotuksessa vastaavaa erityisratkaisua ehdotetaan koskemaan Uuttamaata, ei voi olla esteitä sille, että samaa sovelletaan yllämainittuihin kuntayhtymiin. Ehdotuksena on täten, että Sote-maakuntalakiehdotuksen § 58:stä poistetaan tukipalvelujen rajoitus ja kuntayhtymistä tulee sote-maakuntayhtymiä.

Sote-maakuntalain ehdotuksen §7:ää täydennetään niin, että erityishuolto nimenomaisesti mainitaan siinä erikseen.

Mikäli Sote-maakuntalakiehdotuksen § 58:n muutoksia ei hyväksytä, pitäisi Sote-järjestämislakiehdotuksen § 37:ää tarkentaa siten, että sisältöä selvennetään ja siihen lisätään vaatimus yhteistyösopimuksesta mikäli kaksikielinen hyvinvointialue ei pysty määrittelemään ja vahvistamaan pystyvänsä itse tuottamaan ruotsinkielistä erityisosaamista vaativia palveluita. Kaksikieliset ratkaisut eivät ole vaihtoehto kohderynmälle.

Edelleen voimme todeta, että toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi ei ole optimaalista, että yhteistyösopimuksen hyväksyy vastaavan sote-maakunnan valtuusto neljän vuoden välein, mainittu intervalli on epäilemättä liian lyhyt, jotta palvelun jatkuvuus, laajuus ja laatu voitaisiin taata.

Sote-järjestämislakiehdotuksen §34:ssä tulisi kohta 15 tarkentaa koskien **vaativia sosiaali- ja terveyshuoltopalveluita niin, että se vastaa erityissairaanhoitoa vaativia palveluita.**

Myös tulevassa vammaispalvelulaissa, jossa nykyinen vammaispalvelulaki ja erityishuoltolaki yhdistetään, ovat vaativat sosiaalihuoltopalvelut pitkälle unohdettuja.

Kaksi vaihtoehtoa, jotka eivät tule kysymykseen:

Voidaksemme taata ruotsinkielisten vaativien vammaispalveluiden saatavuus henkilöryhmälle, joka kuuluu pienen asukaspohjan ryhmään ja jonka luonne edellyttää, että he voivat käyttää ja saada palveluita omalla kielellään, on kaksi vaihtoehtoa, jotka eivät tule kysymykseen:

1. Kaksikieliset ratkaisut eivät ole vaihtoehto

2. Kuntayhtymien rakentaman eityishuollon palveluiden hajauttaminen eri Sote-maakuntien alueille ei ole vaihtoehto

Viran puolesta:

Susanne Karlsson
Asiantuntija- ja kehittämiskeskuksen päällikkö/
vt kuntayhtymäjohtaja

Kårkulla samkommun
Kårkullantie 142
21610 Kirjala
tfn 02 47431 381
susanne.karlsson@karkulla.fi
www. karkulla.fi

Otto Domars
toiminnanjohtaja

Kårkulla samkommun
Rauhankatu 16 B
65100 Vaasa
tfn 02 47431 201
otto.domars@karkulla fi
www. karkulla.fi

Anna Lena Karlsson-Finne
Kårkulla kuntayhtymän puheenjohtaja